

Πρότυπο Γυμνάσιο Ευαγγελικής Σχολής Σμύρνης
Τόνια Καφετζάκη, Φιλολόγος-Ιστορικός

Μια συνάντηση ιστορίας και
δημιουργικής γραφής.

Απόπειρες αφηγηματικής ανασύνθεσης
ιστορικών γνώσεων

Αφηγηματική ανασύνθεση ιστορικών γνώσεων

Το θεωρητικό πλαίσιο

- Αποτελεί μορφή βιωματικής μάθησης
- Είναι η απόδοση μιας φανταστικής ιστορίας που στηρίζεται σε ιστορικά ελεγμένες πληροφορίες
- Εμπλέκει ενεργητικά τους μαθητές στη διαδικασία της μάθησης
- Τους κινητοποιεί διανοητικά και συναισθηματικά

Στόχοι

- Διερευνητική προσέγγιση
- Εμπέδωση γνώσεων
- Δημιουργική αξιοποίησή τους
- Διάλογος με την Ιστορία
- Ανάπτυξη κριτικής σκέψης
- Διαθεματική προσέγγιση
- Άσκηση φαντασίας
- Άσκηση στη δημιουργική γραφή

Εργασίες πρότυπα

Ενδεικτικά περιεχόμενα

Νίκος Χουρμουζιάδης, Ένας Αθηναίος θεατής στα εν άσπει Διονύσια

Μιχάλης Κοπιδάκης, Η γενέθλιος ημέρα της εταιράς Πασιφάης

Λουκία Δρούλια, Ένας νεοτεριστής λόγιος στα χρόνια του Διαφωτισμού

Αλέξης Πολίτης, Ένας αρματολός στο Πήλιο παραμονές της Επανάστασης

Βασίλης Κρεμμυδάς, Ένας αντικαποδιστριακός συνωμότης

Αλέξης Δημαράς, Ένας δάσκαλος στην Αθήνα του 1885

Κώστας Γεωργουσόπουλος, Ένας μαθητής του Φώτου Πολίτη το 1919

Μάνος Ελευθερίου, Ένας στρατιώτης στη Μικρά Ασία το 1922

«Μια μέρα...» Δεκαπέντε ιστορίες καθημερινότητας από τα αρχαία χρόνια ως την εποχή μας, Αθήνα, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας Σχολής Μωραΐτη, 1988.

Εργασίες πρότυπα

Ενδεικτικά περιεχόμενα

*Έργα και ημέρες στην Κρήτη.
Από την προϊστορία στο
Μεσοπόλεμο (επιμ. Άγγ.
Χανιώτης), Ηράκλειο,
Πανεπιστημιακές Εκδόσεις
Κρήτης, 2000*

Ευτυχία Σταυριανοπούλου, *Μια ασυνήθιστη μέρα
του ανακτορικού γραφεία Κεραμεία*

Μαρίνα Λουκάκη, *Το γράμμα. Ο βίος και οι
προσδοκίες ενός νεαρού γραμματικού στη βυζαντινή
Κρήτη τον 12ο αι.*

Χ. Γάσπαρης, *Από την Αστυπάλαια στο Χάνδακα. Η
εγκατάσταση ενός ναυτικού σ' ένα χωριό της Κρήτης
του 14 ου αι.*

Αγγελική Πανοπούλου, *Στον Άγιο Μάρκο των
Γραικών. Ένας μαθητευόμενος φούρναρης στο
Χάνδακα της βενετικής περιόδου*

Ευγενία Δρακοπούλου, *Τρεις μέρες ενός
μαθητευόμενου ζωγράφου στο Χάνδακα [17ος αι.]*

Κ. Ανδριώτης - Ν. Ανδριώτης, *Το τετραδιάκι της
κυρα-Γιασιμίνας. Η αστική εγκατάσταση μιας
Μικρασιάτισσας στο Μεγάλο Κάστρο του 1923*

Γράφοντας με τους μαθητές ένα ιστορικό αφήγημα

Το κειμενικό είδος και η «υπόθεση»

- Ημερολογιακή καταγραφή
- Επιστολή
- Αναμνήσεις

Συμμετέχοντες μαθητές

- Όσοι ενδιαφέρθηκαν
- Δραστηριότητα ανεξάρτητη από τη βαθμολογία τους
- Απολύτως προαιρετική

Γράφοντας με τους μαθητές ένα ιστορικό αφήγημα

- «Περνούν» προσωπικότητες, αλλά δεν πρωταγωνιστεί ιστορικό πρόσωπο
- Προσπάθεια τοποθέτησης των ηρώων μας στον χρόνο και τον χώρο που ανήκουν
- Προσπάθεια απόδοσης της ψυχολογίας, του τρόπου που σκέφτονται οι ήρωες (διαπιστωμένη η δυσκολία απόδοσης μιας «ιστορικής ψυχολογίας»)
- Πολιτισμικά ζητήματα μακρινά από την εμπειρία των μαθητών και η στάση τους απέναντι σε αυτά
- Συνειδητοποίηση ότι η ανασύνθεση του παρελθόντος επηρεάζεται από αντιλήψεις, βιώματα, νοοτροπίες του παρόντος και του γράφοντος

Οι δικές μας απόπειρες

1. 2010-2011: *Λυσίππου, Αθηναίου εφήβου αφήγησις. Μια ματιά στην καθημερινή ζωή στην κλασική Αθήνα*

[Αρχαία Ιστορία Α' Γυμνασίου: Κλασική Αθήνα: καθημερινή ζωή]

2. 2012-2014 : *Μια μέρα σ' ένα σχολείο της καποδιστριακής περιόδου*

[Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία Γ' Γυμνασίου : 1827-1831: Καποδιστριακή περίοδος απαρχές της εκπαίδευσης στο ελληνικό κράτος]

3. 2014-2015: *Αφηγούμαστε ιστορίες με αφορμή εκθέματα του Νέου Μουσείου Ακρόπολης*

[Αρχαία Ιστορία Α' Γυμνασίου: Κλασική Αθήνα: καθημερινή ζωή]

4. 2015-2016: *Ημερολογιακές σελίδες και επιστολές από το μέτωπο των Βαλκανικών πολέμων*

[Νεότερη και Σύγχρονη ιστορία Γ' Γυμνασίου: Βαλκανικοί πόλεμοι 1912-1913]

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

Λουσίπλου, Αθηναίου εφήβου, αφήγησις

Μια ματιά στην καθημερινή ζωή στην κλασική Αθήνα

Συγγραφική ομάδα μαθητών:

Κότσεβα Σάρα, Παπασηφάκης Αντώνης, Πετρόπουλος Δημήτρης, Πινάτσης Κωνσταντίνος, Πολυμεροπούλου Μαρίλια, Πουλακίδα Άρτεμις, Πυλαρινού-Μαρκαντωνάτου Ιωάννα, Πυρινή Αεξάνδρα, Σάμπαλης Αντώνης, Σκανδάμη Αθηνά, Σταυρακοπούλου Αγγελική, Σταυροπούλου Αμαλία, Στυλιανίδη Αλίκη, Τηλιακού Χλόη, Τρυπολιτσιώτης Παναγιώτης, Τσαπάρια Σίσιου, Τσιλιγιάννης Αντώνης, Φειδάκη Εύα, Φωστηρόπουλος Στάθης.

Ιστορική και γλωσσική επιμέλεια:

Τόνια Καφετζάκη, φιλόλογος

Επιμέλεια εικονογράφησης:

Χλόη Τηλιακού

Σχολικό έτος: 2010-2011

Πώς δουλέψαμε

Αφόρμηση-Γνωστικές προϋποθέσεις

Ενότητες του σχολικού βιβλίου της Α' Γυμνασίου που παρουσιάζουν την κοινωνία και την καθημερινή ζωή στην κλασική Αθήνα.

Εκπαιδευτικές επισκέψεις

- Νέο Μουσείο Ακροπόλεως
- Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης. [*Παρακολούθηση εκπαιδευτικού προγράμματος «Η καθημερινή ζωή στην αρχαία Αθήνα»*]

Βήματα

1. Ανάθεση εργασιών: Επιλογή της θεματικής από τους μαθητές από έναν κατάλογο προτεινόμενων θεμάτων, όπως: *Τοπογραφικά στοιχεία της αρχαίας Αθήνας - Η αθηναϊκή οικία - Ο γάμος και η οικογένεια - Η εκπαίδευση - Η ενδυμασία και η περιποίηση του σώματος - Η διατροφή - Η στρατιωτική θητεία - Οι γιορτές - Το αθηναϊκό ημερολόγιο* και άλλα στην Αθήνα του 5ου αι. μ' ένα corpus επιλεγμένων σημειώσεων από τη διδάσκουσα.

2. Ο ήρωάς μας και η εποχή του: Δημιουργήσαμε από κοινού τον **Λύσιππο**, έναν δεκαοκτάχρονο Αθηναίο, ο οποίος μόλις εγκαινιάζει την **ε φ η β ε ι α** του, δηλ. τη στρατιωτική του θητεία. Τοποθετούμε την ιστορία μας το 432 π.Χ., λίγο πριν την έναρξη του Πελοποννησιακού.

3. Η «υπόθεση»: Ο ήρωάς μας, αναστατωμένος από την προοπτική της ορκωμοσίας του ως εφήβου την επόμενη μέρα, δεν μπορεί να αποκοιμηθεί και βρίσκεται να στοχάζεται τη ζωή του. Με αγάπη για τη συγγραφή, πάνει τα φύλλα παπύρου, που έχει προμηθευτεί από κάποιον από τους πωλητές της Αγοράς, και την «πένα» του, καλάμι γεμάτο μελάνι, και γράφει τις σκέψεις του, αποτυπώνοντας τον εαυτό του και τη ζωή του, αλλά και τη ζωή της πόλης του. Οι *σκεψεις* του Λύσιππου είναι μία *περιπλάνηση* στην Αθήνα του 432, τον δημόσιο και ιδιωτικό βίο των Αθηναίων της εποχής.

4. Μετατροπή του πραγματολογικού υλικού της κάθε εργασίας σε ένα μικρό αφηγηματικό κείμενο σε α' πρόσωπο, σαν να τα αφηγείται ο Λύσιππος. Ενοποίηση των επιμέρους αφηγήσεων.

5. Η εικονογράφηση: Από παραστάσεις αγγείων, γλυπτών, αντικειμένων-μουσειακών εκθεμάτων, που οι μαθητές αναζητήσαν σε ιστότοπους μουσείων και άλλους αρχαιογνωστικούς, ώστε να ταιριάζουν με το αφηγηματικό υλικό.

Οι δυο πρώτες σελίδες

«Τελευταία νύχτα του Μεταγετινώνος.¹ Νύχτα θερμή, όπως οι περισσότερες νύχτες αυτής της εποχής στην Αθήνα. Οι δούλοι μας έχουν ανέβει στην ταράτσα ψάχνοντας λίγη δροσιά και κοιμούνται κάτω από τα αστέρια του αττικού ουρανού. Εγώ το αποφεύγω, γιατί ξέρω πως θα περάσω τη νύχτα σε σφοδρή μάχη με επιθετικά ζώφια. Δεν κατάφερα όμως τόσες ώρες ξαπλωμένος τίποτα περισσότερο από το να στριφογυρίζω ανήσυχος στο κρεβάτι μου, όχι μόνο υποφέροντας από τη ζέστη, αλλά περισσότερο αναστατωμένος από την αυριανή προοπτική. Ανάβω τον λύχνο μου και γράφω για να διασκεδάσω την ανησυχία μου και να σπρώξω τον χρόνο ως το ξημέρωμα, όταν το σπίτι μας θ' αρχίσει να ξυπνά και όλοι θα καταπιαστούν με τις συνήθεις ασχολίες τους. Θα υποθέσω πως απευθύνομαι σε κάποιον ξένο, που δεν με γνωρίζει, και θ' αρχίσω να του μιλώ, όσο κι αν μου φαίνεται παράδοξη αυτή μου η έντονη παρόρμηση.

Είμαι λοιπόν ο Λύσιππος, γιος του Φιλόστρατου, από τον δήμο της Μελίτης, μέλος της Ακαμαντίδος φυλής. Όλοι στην Αθήνα είμαστε γνωστοί με το όνομά μας, αυτό του πατέρα μας και το όνομα του δήμου στον οποίο ανήκουμε. Πριν ένα μόλις μήνα, τον περασμένο Εκατομβαιώνα² συμπλήρωσα τα δεκαοκτώ μου χρόνια και εγγράφηκα στους δημότες του δήμου του πατέρα μου. Είμαι πλέον *έφηβος*. Για τα επόμενα δύο χρόνια θα εκπληρώσω τη στρατιωτική μου θητεία. Από τώρα θεωρούμαι πολίτης, αλλά τα δικαιώματά μου θα τα ασκήσω από τα είκοσί μου, μόλις ολοκληρώσω τις στρατιωτικές μου υποχρεώσεις. Αύριο θα πάω με τους συνομηλικούς μου στο *ιερό της Αγλαύρου*, στη βόρεια κλιτύ της Ακροπόλεως και θα δώσω τον όρκο μου. Γι' αυτό η αποψινή νύχτα είναι για μένα τόσο ανήσυχη. Ανυπομονώ γι' αυτήν τη στιγμή, που θ' απλώσω το χέρι μου στο βωμό και θ' αρχίσω να λέω τον πατροπαράδοτο όρκο, που συνοψίζει πραγματικά τις υποχρεώσεις ενός μελλοντικού πολίτη:

Δε θα ντροπιάσω τα όπλα μου τα ιερά. Δε θα εγκαταλείψω το συμπολεμιστή μου. Θα αγωνιστώ για τα ιερά και για την πόλη μου και θα παραδώσω την πατρίδα όχι μικρότερη απ' ό,τι την παρέλαβα, αλλά μεγαλύτερη και πιο δυνατή, όσο μου το επιτρέπουν οι δυνάμεις μου, και με τη βοήθεια όλων των συμπολιτών μου. Θα υπακούω στους άρχοντες και τους νόμους που ήδη υπάρχουν και σ' αυτούς που πρόκειται να ψηφιστούν· κι αν κανείς θέλει να τους ανατρέψει, θα τον εμπόδισω με όλες μου τις δυνάμεις με τη βοήθεια όλων. Θα τιμώ πάντα τη λατρεία των

πατέρων μου. Παίρνω για μάρτορες τις θεότητες: Άγλαυρο, Εστία, Ενώ, Ενιάλιο, Άρη και Αθηνά Αρεία, Δία, Θαλλάω, Αυξώ, Ηγεμόνη, Ηρακλή, τα Όρια της πατρίδας, τα Σιτηρά, τα Κριθάρια, τα Αμπέλια, τις Ελιές, τις Συκιές.

Τον επόμενο μήνα, τον Βοηδρομιώνα,¹ θ' αρχίσει η στρατιωτική μου υπηρεσία.

Θα βάλω τη μαύρη *χλαμύδα* των εφήβων και θ' ασκηθώ στην *οπλομαχία*. Θα υπακούω στον *σωφρονιστή* της φυλής μου, τον *κοσμητή*, τον *παιδοτρίβη* και τους άλλους δασκάλους. Μετά την εκπαίδευση του πρώτου χρόνου, θα παραλάβω από το κράτος τη *στρογγυλή ασπίδα* και το *δόρυ* και θα συμμετέχω στις *περιπόλους* των φρουριών της Αττικής. Σ' έναν ακόμα χρόνο θα μπορώ πλέον να ασκήσω τα πολιτικά μου δικαιώματα, αλλά, όπως όλοι μας ως τα εξήντα μου χρόνια θεωρούμαι στρατιώτης στην υπηρεσία της Αθήνας. Ως τα πενήντα μας χρόνια, ως οπλίτες ή υπείς, ανήκουμε στο στρατό και ανάλογα με την κλάση μας μπορεί ανά πάσα στιγμή να συμμετέχουμε σε *έξοδο*,² ενώ από τα πενήντα έως τα εξήντα ως *πρεσβύτατοι*³ συμμετέχουμε στην υπεράσπιση της Αττικής μαζί με τους εφήβους και τους μετοίκους. Κάθε έτος των 42 αυτών χρόνων που υπηρετούμε την πατρίδα αποτελεί μία κλάση που φέρει το όνομα ενός *ετώννομου άρχοντα*. Στις μέρες μου η Αθήνα έχει στρατό 13.000 οπλιτών και 1.000 υπέων κι επιπρόσθετα στρατό για την προστασία των συνόρων της 1.400 εφήβων, 2.500 παλαιών πολεμιστών και 9.500 χιλιάδων μετοίκων. Νομίζω πως μπορούμε να νιώθουμε ασφαλείς, πόσο μάλλον εξαιτίας και του ισχυρού μας στόλου, αν και η αποτελεσματικότητά μας έχει να κάνει περισσότερο με τη φιλοπατρία μας, την αποφασιστικότητά μας να διατηρήσουμε μια ακέραη και δυνατή Αθήνα.

Το πλεονέκτημά μας είναι αυτό ακριβώς, η *αγάπη μας για την Αθήνα*, η περηφάνια μας να ανήκουμε σ' αυτήν την πόλη. Είμαι περήφανος για την πόλη στην οποία γεννήθηκα. Είναι μια πόλη ευτυχοισμένη, που κυβερνιέται από νόμους που ψηφίζουν οι ίδιοι οι πολίτες της, και άρχοντες επίσης εκλεγμένους από τους πολίτες. Έχω μάθει πια πώς αυτή είναι η διαφορά μας από τους βαρβάρους, που υπακούουν χωρίς τη θέλησή τους στον κύριο τους. Αλλά μήπως και πολλοί από τους υπόλοιπους Έλληνες δεν αποδέχονται αποφάσεις ολίγων, μη συμμετέχοντας ενεργά όλοι στη πολιτική; Ανυπομονώ να φτάσω στην ηλικία των 20 χρόνων, όταν θα μου επιτραπεί

¹ Μήνας του αττικού ημερολογίου· αντιστοιχεί περίπου στο διάστημα μέσα Αυγούστου – μέσα Σεπτεμβρίου.

² Μήνας του αττικού ημερολογίου· αντιστοιχεί περίπου στο διάστημα μέσα Ιουλίου – μέσα Αυγούστου.

¹ Μήνας του αττικού ημερολογίου· αντιστοιχεί περίπου στο διάστημα μέσα Σεπτεμβρίου – μέσα Οκτωβρίου.

² Εκστρατεία εκτός των συνόρων.

³ Βετεράνοι.

ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

*Μια μέρα σ' ένα αλληλοδιδασκτικό σχολείο της
καποδιστριακής περιόδου...*

Γράφουν οι μαθητές
Οлга Παυλάκου, Χρήστος Πολίτης, Αγγελική
Σταυρακοπούλου, Χλόη Τηλιακού, Παναγιώτης
Τριπολιτσιώτης, Αντώνης Τσιλιγιάννης.
(Σχ. έτος: 2012-2013)

Δάφνη Γεραλή, Πένυ Μπεθάνη
(Σχ. έτος: 2013-2014)

Ιστορική και γλωσσική επιμέλεια
Τόνια Καφετζάκη

Πώς δουλέψαμε

Η εργασία μας

Με βάση τις γνώσεις σας για την περίοδο και το υλικό που σας δίνεται για την αλληλοδιδασκτική μέθοδο, συντάξτε ένα μικρό αφήγημα στο οποίο να προσπαθήσετε να ζωντανέψετε την ημέρα ενός μικρού μαθητή στο Ναύπλιο ή την Αθήνα του 1831.

Οι πηγές μας

Σημειώσεις της διδάσκουσας με βάση τα ακόλουθα:

- Λυδία Παπαδάκη, *Η αλληλοδιδασκτική μέθοδος διδασκαλίας στην Ελλάδα του 19ου αιώνα*, Αθήνα, Δωδώνη, 1992.
- Αλέξης Δημαράς, «Εκπαίδευση 1830-1871. Η διαμόρφωση του εκπαιδευτικού συστήματος», *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού*, τ. 4, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2001, σ. 177-194.
- Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τ. 12, Αθήνα, Εκδοτική Αθηνών, 2000, σ. 589-593.

Το αποτέλεσμα

- ❖ Οκτώ κείμενα: Οκτώ φανταστικά πρόσωπα αφηγούνται μία σχολική μέρα ή περιγράφουν γενικότερα το αλληλοδιδασκτικό σχολείο της εποχής
- ❖ Οι μαθητές επιχειρήσαν
 - να περιγράψουν το εκπαιδευτικό σύστημα της εποχής
 - να τοποθετήσουν στοιχεία από τον καθημερινό βίο
 - να αναβιώσουν αντιλήψεις:
 - για τον ρόλο της παιδείας,*
 - τη σχέση με το αρχαίο παρελθόν,*
 - το αίτημα της προόδου του ελληνικού έθνους ώστε να αποτελέσει σύγχρονο ευρωπαϊκό κράτος,*
 - να προσεγγίσουν έστω και λίγο τη γλώσσα της εποχής, όπως την γνώρισαν από σύγχρονα κείμενα-πηγές,
 - να αναφερθούν σε γεγονότα και ιστορικά πρόσωπα, όπως ο Ιωάννης Καποδίστριας, να λάβουν θέση στην πολιτική διαμάχη της εποχής, να ταχθούν υπέρ ή κατά του Καποδίστρια, να αποδώσουν την κρίσιμη εκείνη εποχή.

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	σ. 1
Χλόη Τηλιακού, « <i>Αγαπητέ Ιωάννη...</i> »	σ. 3
Αντώνης Τσιλιγιάννης, <i>10 Απριλίου 1831</i>	σ. 7
Παναγιώτης Τριπολιτσιώτης, <i>15 Μαρτίου 1831</i>	σ. 8
Χρήστος Πολίτης, <i>Μονόλογος μικρού μαθητού</i>	σ. 10
Όλγα Παυλάκου, <i>Ένας παππούς αφηγείται τις σχολικές του αναμνήσεις</i>	σ. 11
Αγγελική Σταυρακοπούλου, <i>Παράδοξο ενύπνιο</i>	σ. 13
Πένυ Μπεθάνη, <i>10 Μαΐου 1831</i>	σ. 16
Δάφνη Γεραλή, « <i>Σεβαστέ μου πατέρα...</i> ».....	σ. 18

Δάφνη Γεραλή

Επιστολή

Αθήνα, 5 Μαρτίου 1831

Σεβαστέ μου πατέρα,

Όπως βλέπεις, μπορώ πλέον κι εγώ να σου στέλνω επιστολές, καθώς έχω μάθει αρκετά καλά να γράφω ή έτσι τουλάχιστον μου λένε στο σχολείο. Πάντως οι βαθμοί μου είναι πολύ καλοί, πήρα και *γραμμάτιο ευχαριστήσεως* και είμαι πανευτυχής γι' αυτό μου το κατόρθωμα. Η μητέρα και η Αικατερίνη χάρηκαν πολύ κι εκείνες και υπερηφανεύονται συνεχώς. Επιθυμώ να σου περιγράψω μία μέρα μου για να νιώσεις σαν να είσαι εδώ, δίπλα μου! Μας λείπεις, πατέρα, αλλά όλοι ξέρουμε πως σε κρατούν οι δουλειές σου στην Οντέσσα. Περιμένουμε όλοι την επιστροφή σου με λαχτάρα.

Η μητέρα με συμβούλευσε να σου γράψω και να σου περιγράψω τη σχολική μου ζωή. Κάθε πρωί ξυπνάω από τις 6 και βοηθάω τη μητέρα έτσι ώστε να τα βγάλει πέρα με τον Νικόλα, την Δέσπω και τον Μανώλη. Η

Αικατερίνη ως μεγαλύτερη μάς βοηθά όλους. Μόλις φάω το πρωινό μου αυγό και πιω το γάλα μου από τη Μαρίνα, τη καινούρια μας αγελάδα, κάνω επανάληψη σε όλα τα μαθήματα έτσι ώστε να είμαι καλύτερα προετοιμασμένος. Στις 7:45 ξεκινάω για το σχολείο και φτάνω εκεί στις 8:00

όπου περνάμε από εξέταση καθαριότητας. Δεν χρειάζεται να σου πω ότι πάντα περνάω την εξέταση επιτυχώς. Η μητέρα επιμένει στην καθαριότητα κι εγώ δεν θα άντεχα την ντροπή από μια παρατήρηση από τον *πρωτόσχολο!* Τώρα πια στο σχολείο έρχεται και ο εξάδελφος Γιαννάκης. Είναι βέβαια σε μικρότερη κλάση, αλλά χαιρόμαι πολύ που τον βλέπω συχνά και πολλές φορές περπατάμε μαζί μέχρι το σχολείο.

Είναι πολύ καλό, αγαπημένο μου πατέρα, που υπάρχει το σχολείο! Ξέρεις, λειτουργεί μέσα στο Φετιχέ τζαμί, στην Αγορά. Δεν είναι ο πιο κατάλληλος χώρος, αλλά σημασία έχει ότι υπάρχει. Είναι η μεγαλύτερη ελπίδα του γένους μας, λέει ο θείος Αλέξανδρος, η μόρφωση του λαού. Μεγάλη

φροντίδα έδειξε ο Κυβερνήτης για τη μόρφωσή μας, όλοι τον θαυμάζουμε, η μητέρα ειδικά τον θεωρεί σωτήρα μας, και θυμώνει με όλους αυτούς που συνέχισαν τον κατηγορούν. Δεν καταλαβαίνουν –λέει–, αλλά ανησυχεί πολύ για την κατάσταση. Ξέρεις τα προαισθήματα της μητέρας. Είναι βέβαιη ότι κάτι κακό θα γίνει σύντομα. Ας ευχηθούμε πως κάνει λάθος. Πόσο μπορεί να αντέξει πια ο τόπος μας τη φαγωμάρα, λέει ο θείος και δεν κουράζεται να επαναλαμβάνει ότι αυτό είναι χαρακτηριστικό του γένους μας από τους αρχαίους χρόνους.

Αλλά, ας ξαναγυρίσω στο σχολείο! Κάθε μέρα ξεκινάμε με *Γραφή, Γραμματική και Ανάγνωση* που μ' αρέσει πολύ. Συνεχίζουμε με *Αριθμητική και Γραμμική Ιχνογραφία*. Τελειώνουμε με το αγαπημένο μου, που είναι η *Χριστιανική Διδασκαλία*. Στο θρανίο κάθομαι με τον Δημητρώ του γείτονά μας, του κυρ Ανέστη, που είναι εξίσου καλός μαθητής και έχουμε πολλά κοινά ενδιαφέροντα. Οι *πρωτόσχολοι* μας βάζουν και στα *ημικώλια* να καθόμαστε, είναι πολύ καλοί μαζί μας και χάρη σε αυτούς έχω επιβραβευθεί τόσες πολλές φορές. Μας χωρίζουν σε κατηγορίες και συνήθως είμαι ο *ερμηνευτής του ημικωλίου*. Με το που χτυπήσει το κουδούνι, ξεκινάει το μάθημα και μόλις το ξανά χτυπήσει, κάνουμε μία παύση και με τις κινήσεις τους μας καθοδηγούν.

Η Αικατερίνη μου έφτιαξε μία τσάντα από δέρμα για να βάζω μέσα τα πράγματά μου. Στο σχολείο χρησιμοποιούμε τα *αβάκια, χαρτί, κονδυλοφόρους, σπογγιστήρια και ομαλιστήρια*, επομένως μου χρειαζόταν μία σάκα, γιατί είναι αδύνατο να τα κουβαλάω κάθε μέρα με τα χέρια μου. Στην αίθουσα πάνω από την έδρα υπάρχει ο *πίναξ της τιμής* όπου κάθε μήνα αναγράφεται το όνομα μου γεγονός που με κάνει να ελπίζω για ένα καλύτερο μέλλον εφόσον έχω τις ικανότητες. Θα ήθελα να συνεχίσω τις σπουδές μου στο *Κεντρικόν Σχολείον* και να σπουδάσω στο εξωτερικό την επιστήμη της Ιατρικής, να σώζω ανθρώπους από αρρώστιες. Βέβαια μέχρι τότε μπορεί να έχουμε κι εμείς Πανεπιστήμιο.

Όταν τελειώνω τη πρωινή διδασκαλία πηγαίνω σπίτι για το μεσημεριανό μου γεύμα και διαβάζω για την απογευματινή διδασκαλία. Το βράδυ γυρνάω και παίζω με τα αδέρφια μου μπίλιες και έχουμε εφεύρει ένα πολύ διασκεδαστικό παιχνίδι. Πιστεύω να μη σε στεναχώρησα που δεν θέλω να ασχοληθώ με το εμπόριο, όπως κι εσύ. Ίσως ο Νικόλας και ο Μανώλης συνεχίσουν εκείνοι το δικό σου έργο. Μου λείπεις πολύ και περιμένω να έρθει ο χειμώνας για να σε δω. Θα περιμένω με ανυπομονησία την απάντησή σου και ελπίζω να χάρηκες με τα επιτεύγματά μου.

Με σεβασμό,
ο υιός σου Γεώργιος

ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

*Αφηγούμαστε ιστορίες
με αφορμή εκθέματα του Νέου Μουσείου Ακρόπολης*

Γράφουν οι μαθητές

Γεωργία Ξαγοράρη Δανάη Παπαγεωργίου, Άρτεμις-Μελίνα Παπαδημητρίου, Γιώργος Παπαδόπουλος, Μαργαρίτα Παπαδοπούλου, Ρωμανός Πετρίδης, Βαγγέλης Πίπης, Δημήτρης Σουλιμιώτης, Αθανασία Σουσάνη, Βασιλεία Σπαϊδιώτη, Σοφία Σταματιάδη, Ελένη Τσιμπίλη, Μαρία-Σπυριδούλα Στεφανάκη, Καλλιρρόη Ταγκάλου, Θεοδώρα Φραγκάκη, Θεοδόσης Χαρίτος, Παρασκευή Χρυσού

Ιστορική και γλωσσική επιμέλεια

Τόνια Καφετζάκη

Σχολικό έτος: 2014-2015

Παράδειγμα Φύλλου εργασίας

Η νιόπαντρη αφιερώνει τη λουτροφόρο του γάμου της στο Ιερό της Νύμφης [Τα έθιμα του γάμου στην αρχαία Αθήνα]

Αποστολή:

Θα προσπαθήσουμε να ζωντανέψουμε τις σκέψεις μίας νεαρής νεόνυμφης στην αρχαία Αθήνα, που πηγαίνει τρεις μέρες μετά τον γάμο της να αφιερώσει τη γαμήλια λουτροφόρο της στο Ιερό της Νύμφης. Προσπαθούμε να αποδώσουμε μέσα από την αφήγησή της τα σχετικά με τον γάμο στην αρχαία Αθήνα.

Διαδικασία:

1. Κατά την επίσκεψή μας στο Νέο Μουσείο Ακροπόλεως, στην *Αίθουσα των Κλιτύων*, αναζητούμε τα ακόλουθα εκθέματα: το έκθεμα αρ. 37, προθήκη 4, και το έκθεμα αρ. 29, προθήκη 5, που είναι αντίστοιχα μία μελανόμορφη λουτροφόρος με παράσταση γαμήλιας πομπής (525 π.Χ.) και μία ερυθρόμορφη λουτροφόρος με παράσταση νεονύμφων (455-440 π.Χ.). Οι λουτροφόροι αυτές βρέθηκαν στο Ιερό της Νύμφης στη νότια κλιτύ της Ακρόπολης. Τα εκθέματα αυτά μπορούμε να τα βρούμε και στον ιστότοπο του Νέου Μουσείου Ακρόπολης: <http://www.theacropolismuseum.gr/el/content/iero-tis-nymfis>

2. Διαβάζουμε τα παρακάτω κείμενα σχετικά με το Ιερό της Νύμφης και τα έθιμα του γάμου στην αρχαία Αθήνα και κρατάμε σημειώσεις για αυτά που θα μας χρησιμεύσουν να γράψουμε το κείμενό μας.

3. Γράφουμε το κείμενό μας σε α' πρόσωπο. Προσπαθούμε να αποδώσουμε τα συναισθήματα της νεαρής κοπέλας.

4. Αναζητούμε στο διαδίκτυο εικόνες για τον γάμο στην αρχαία Αθήνα, για να εικονογραφήσουμε την αφήγησή μας.

Κείμενο 1: Το ιερό της Νύμφης

Στη νότια κλιτύ της Ακρόπολης, κοντά στο ιερό του Ασκληπιού, βρισκόταν ένα μικρό υπαίθριο ιερό, αφιερωμένο στη Νύμφη, προστάτιδα του γάμου και των γαμήλιων τελετών. Είχε ιδρυθεί τον 7ο αι. και λειτουργούσε μέχρι τον 2ο αι. π.Χ. Εκεί αφιερώνονταν γαμήλιες λουτροφόροι και άλλα αναθήματα σχετικά με τον γάμο και τις γυναίκες, όπως αρωματοδοχεία, σκευή για καλλυντικά και κοσμήματα, σφονδύλια, αγγεία συμποσίου, ειδώλια, πήλινα γυναικεία προσωπεία και ζωγραφιστοί πίνακες. Οι λουτροφόροι ήταν πολυτελή αγγεία ζωγραφισμένα με τη μελανόμορφη ή ερυθρόμορφη τεχνική. Τα θέματα της διακόσμησης ήταν σχετικά με τον γάμο και ανάλογα με τις προτιμήσεις της κάθε εποχής. Χρησίμευαν για τη μεταφορά του νερού του γαμήλιου λουτρού

Κείμενα 2 και 3: Βλ. τις φωτοτυπίες από:

1. Robert Flaceliere, *Ο δημόσιος και ιδιωτικός βίος των Αρχαίων Ελλήνων*, μτφρ. Γερ. Βανδώρος, Αθήνα, Παπαδήμας, 1986.

2. Πλατή Μαρίνα, *Παίζοντας στην Αρχαία Ελλάδα... με τον Λύσιν και την Τιμαρέτην*, Αθήνα, Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, 1998.

3. Σκηνές από την καθημερινή ζωή στην αρχαιότητα, Αθήνα, Ίδρυμα Γουλανδρή – Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, 2008.

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	σ. 1
Ρωμανός Πετρίδης - Βαγγέλης Πίπης, «Μια νύχτα στο Μουσείο με τον “Ιππέα Rampin”».....	σ. 2
Γιώργος Παπαδόπουλος, «Ο Αθηναίος Σπεύσιππος με το άλογό του λίγο πριν αγωνιστεί στους ιππικούς αγώνες της γιορτής των Παναθηναίων»	σ. 6
Μαρία-Σπυριδούλα Στεφανάκη - Παρασκευή Χρυσού, «Ο Αθηναίος Ξενοφών μας ξεναγεί στο σπίτι του»	σ. 8
Δημήτρης Σουλιμιώτης - Θεοδόσης Χαρίτος, «Ο Αθηναίος Λύσιππος καλεί τους φίλους του σε συμπόσιο».....	σ. 10
Δανάη Παπαγεωργίου - Άρτεμις-Μελίνα Παπαδημητρίου - Αθανασία Σουσάνη , «Η Αθηναία κόρη Ανδρομάχη ετοιμάζεται για τη γιορτή των Παναθηναίων»	σ. 12
Γεωργία Ξαγοράρη- Μαργαρίτα Παπαδοπούλου - Σοφία Σταματιάδη - Βασιλεία Σπαϊδιώτη - Καλλιρρόη Ταγκάλου - Θεοδώρα Φραγκιάκη, «Η Αθηναία νεόνυμφη Ιφιγένεια αφιερώνει τη λουτροφόρο του γάμου της στο Ιερό της Νύμφης».....	σ. 14
Ελένη Τσιμπίλη, «Ο Αθηναίος Πραξίας εκπληρώνει το τάμα του στο Ασκληπιείο»	σ.17
Βιβλιογραφία-Δικτυογραφία.....	σ. 19

ΜΙΑ ΝΥΧΤΑ ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΕ ΤΟΝ ΙΠΠΕΑ RAMPIN....

Άλλη μία ζεστή, ιουλιάντικη μέρα πέρασε και το φως του φεγγαριού αγκάλιασε το μουσείο της Ακρόπολης. Αν και όλα έμοιαζαν ήρεμα όπως πάντα, ήταν ένα ιδιαίτερο βράδυ. Ξαφνικά όλα τα αγάλματα του μουσείου ζωντάνεψαν. Μαζί τους και εγώ. Ονομάζομαι Νικίας, αν και είμαι γνωστός ως *ιππέας Rampin*, και αγωνιζόμουν στη γιορτή των Παναθηναίων. Με αργές κινήσεις σηκώθηκα από τη μαρμαρίνη βάση όπου ήμουν τοποθετημένος. Είχαν περάσει πολλά χρόνια και μου ήταν δύσκολο να κινηθώ. Ένιωθα και έναν πόνο στο σβέρκο, σαν το κεφάλι να μην ήταν το δικό μου, σαν να μου το είχε προσθέσει κάποιος άλλος. Από ένστικτο ανέβηκα στον τρίτο όροφο, πάντα συνοδευόμενος από το αγαπημένο

Η αφορμή: Ο Ιππέας Rampin, μέσα 6ου αι. Μουσείο Ακρόπολης, Ακρ. 590

μου άλογο, τον Άργο, για να βρω τη ζωφόρο του Παρθενώνα.

Έκλεισα τα μάτια μου και άρχισα να ονειροπολώ. Ξαφνικά, ένιωθα ξεκούραστος, ελαφρύς και γεμάτος ενέργεια. Γύρω μου άκουγα ομιλίες και ένιωθα το χόμα κάτω από τα πόδια μου. Κοίταξα γύρω μου και κατάλαβα ότι βρισκόμουν στην Αθήνα των νεανικών μου χρόνων, του 6ου αι. π.Χ., λίγο πριν αγωνιστώ στους ιππικούς αγώνες της γιορτής των Παναθηναίων. Χαραυμένος που ξαναζούσα τη σημαντικότερη μέρα της ζωής μου και συμμετείχα στη μεγαλύτερη γιορτή της Αθήνας προς τιμήν της πολιούχου Παλλάδας Αθηνάς, ανέβηκα στο κάτασπρο άλογό μου για να πάω στον Ιππόδρομο. Κοίταξα ένα ηλιακό ρολόι και επειδή είχα χρόνο μέχρι να αγωνιστώ,

αποφάσισα να τριγυρίσω στην πόλη. Βρέθηκα στο σημείο όπου διεξάγονταν οι μουσικοί αγώνες. Σε αυτούς συμμετείχαν ραψωδοί που απήγγειλαν ομηρικά έπη καθώς και μουσικοί που τραγουδούσαν με τη συνοδεία κιθαρών και αυλητών.

Συνεχίζοντας τη διαδρομή μου, ήρθα στο μυαλό μου ένα άλλο αγώνισμα που μου προσέλκυε το ενδιαφέρον. Αυτός είναι ο χορός Πυρρίχη σε ανάμνηση της Αθηνάς που χόρευε μετά τη νίκη κατά των Γιγάντων. Μου έκανε εντύπωση το ότι αυτοί που συμμετείχαν χόρευαν με το βάρος των όπλων. Ο νικητής ανταμειβόταν με ένα βόδι.

Στην όχθη του Ιλισού δέσποζε το Παναθηναϊκό Στάδιο όπου διεξάγονταν οι γυμνικοί αγώνες. Ο Πεισίστρατος, αν και δε χώνευε εμάς τους αριστοκράτες, έκανε πολλά για τον απλό λαό και προσέθεσε τους γυμνικούς αγώνες στα Παναθήναια. Αποφάσισα να κάνω μια τελευταία σύντομη στάση θέλοντας να ξαναδώ έναν παιδικό φίλο ο οποίος αγωνιζόταν στο παγκράτιο.

Κατέβηκα από το πιστό μου άλογο και πλημμυρίζοντας από συγκίνηση κατευθύνθηκα προς το μέρος του. Αφού χαιρετηθήκαμε ανοίξαμε μια συζήτηση με θέμα την πομπή των Παναθηναίων.

«Χαίρομαι πολύ που ξανασυναντηθήκαμε φίλε μου» είπε ο Παγκράτης και με χτύπησε φιλικά στο ώμο.

«Και εγώ το ίδιο» απάντησα και ένα χαμόγελο ζωγραφίστηκε στο πρόσωπό μου.

«Εσύ φαντάζομαι πως νιώθεις περήφανος ως ιππέας γιατί θα έχεις πρωταρχική θέση στην πομπή της παράδοσης του πέπλου.»

«Και εσύ πρέπει να είσαι περήφανος για την κόρη σου η οποία είναι μία από τις δύο Αρρηφόρους.»

«Ναι, ύφαιναν το κίτρινο μάλλινο πέπλο επί εννέα μήνες. Το διακόσμησαν με χρυσοκέντητες σκηνές που απεικονίζουν τη θεά Αθηνά να μάχεται εναντίον των Γιγάντων.»

Συνεχίσαμε τη συζήτηση έως ότου έπρεπε να αναχωρήσω για τους αγώνες μου. Ευχήθηκα καλή επιτυχία στον Παγκράτη και γύρισα στο άλογό μου. Με γοργό ρυθμό κατευθύνθηκα προς τον Ιππόδρομο. Ήμουν ενθουσιασμένος και ένιωθα ευγνωμοσύνη προς τη θεά που είχα μια θέση στους αγώνες. Όσο προχωρούσα όμως με κυριεύε η αγωνία και ταυτόχρονα το πείσμα για τη νίκη. Ήθελα να βγω νικητής στους λαμπρότερους αγώνες της Αθήνας και να στεφανωθώ. Όταν έφθασα κινήθηκα προς

το χώρο όπου ήταν συγκεντρωμένοι οι συναθλητές μου. Ήταν όλοι εκεί, ήδη πάνω στα δυνατά και γρήγορα άλογά τους που κουνούσαν τις ουρές τους και χλιμίντριζαν με ανυπομονησία. Ξαφνικά ήμουν λιγότερο σίγουρος για τη νίκη μου και ένα κύμα αρνητικών συναισθημάτων με κυριεύσε. Κοίταξα βαθιά στα μάτια το

Κοίταξα βαθιά στα μάτια το άλογό μου και εκείνο ακούμπησε με εμπιστοσύνη τη μουσούδα του το στήθος μου. Ένιωθα και πάλι αισιοδοξία, αυτοπεποίθηση και θάρρος. Ήμουν έτοιμος να ξεκινήσω τον αγώνα. Ανέβηκα στο άλογό μου και έκλεισα τα μάτια. Άκουγα μόνο την ανάσα του Άργου και τις ιαχές του πλήθους...

Όταν ξανάνοιξα τα μάτια μου βρισκόμουν και πάλι στο μουσείο. Τα βήματα του πρωινού φύλακα με είχαν ξυπνήσει. Ήμουν ξανά ακίνητος στη βάση μου και το κεφάλι μου στόλιζε ένα στεφάνι αγριοσελίνου. Είχα νικήσει στους αγώνες.....

ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

Ημερολογιακές σελίδες και επιστολές από το μέτωπο των Βαλκανικών πολέμων

Γράφουν οι μαθητές/τριες

Αλέξανδρος Γεωργούλιας, Αλίκη Ζάχου, Ιωάννα Οικονόμου, Αγγελική Μιλάτου, Πηνελόπη Κατσιβαρδή

Ιστορική και γλωσσική επιμέλεια

Τόνια Καφετζάκη

Νέα Σύμρνη

2016

Ένας στρατιώτης των Βαλκανικών πολέμων καταγράφει στο ημερολόγιό του τις εμπειρίες του από το μέτωπο

ή

Ένας στρατιώτης των Βαλκανικών πολέμων γράφει στην αγαπημένη του επιστολές από το μέτωπο

Φύλλο Εργασίας

Αποστολή: Θα προσπαθήσουμε να ζωντανέψουμε τις σκέψεις και τα συναισθήματα ενός νεαρού Αθηναίου, που επιστρατεύτηκε τον Οκτώβριο του 1912 και πολέμησε στις μάχες του Α΄ και του Β΄ Βαλκανικού στη Μακεδονία και την Ήπειρο. Κρατά ημερολόγιο ή γράφει επιστολές στην αγαπημένη του από το μέτωπο. Καταγράφει το όλο κλίμα, την πορεία του στρατού, τις εμπειρίες του, τα συναισθήματα, τους φόβους και τις ελπίδες του. Επιστρέφει στην Αθήνα τον Νοέμβριο του 1913 για να συνεχίσει τη ζωή του.

Διαδικασία:

1. Διαβάζουμε και πάλι τις ενότητες 30 και 31 του σχολικού βιβλίου και ανακαλούμε ό,τι άλλο είδαμε, είπαμε και σημειώσαμε στην τάξη για τους Βαλκανικούς πολέμους.
2. Διαβάζουμε τα παρακάτω κείμενα που αποτελούν αποσπάσματα από ημερολόγια στρατιωτών των βαλκανικών πολέμων και θα κρατήσουμε σημειώσεις για την πορεία του στρατού, τις συνθήκες ζωής στο μέτωπο.
3. Θα προσπαθήσουμε να ζωντανέψουμε με συνέπεια προς τις τότε συνθήκες ένα νεαρό άνδρα, το συνολικό κλίμα της εποχής, τις πολεμικές περιπέτειες, αναδεικνύοντας και τις δυο πτυχές του πολέμου: από τη μία, ο ενθουσιασμός για τις εθνικές νίκες, από την άλλη η ανθρωπιστική ευαισθησία απέναντι στη βία, τον θάνατο, την προσφυγιά, τις κακουχίες, τον φόβο, την ελπίδα της επιβίωσης και της επιστροφής.
4. Τόσο οι επιστολές όσο και οι ημερολογιακές καταγραφές, καλό θα ήταν να έχουν την ακόλουθη δομή: *α. Αναχώρηση, άφιξη στα σύνορα, μάχες στην Ελασσόνα, στο Σαραντάπορο. β. Πορεία στη Μακεδονία, μάχη στα Γιαννιτσά, είσοδος στη Θεσσαλονίκη. γ. Μεταφορά με πλοίο από τη Θεσσαλονίκη στην Πρέβεζα μέσω Ισθμού της Κορίνθου. δ. Ήπειρος, Μπιζάνι, είσοδος στα Γιάννενα. ε. Επιστροφή στη Μακεδονία, επίθεση Βουλγάρων, μάχη στο Κιλκίς, διάβαση στενών Κρέσνας, Τζουμαγιά, στ. Ανακωχή. Θεσσαλονίκη-Πειραιάς.*

Πηγές

1. Λύδια Τρίχα (επιμ.), *Ημερολόγια και γράμματα από το μέτωπο*, Ελληνικό Λογοτεχνικό Αρχείο (Ε.Λ.Ι.Α.), 1993.
2. «Οι Βαλκανικοί πόλεμοι μέσα από γράμματα στρατιωτών και τραγούδια της εποχής», Η Δικτυακή Εκπαιδευτική Πύλη του Υπουργείου Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων. Επιμέλεια συλλογής πηγών: Ιωάννα Ηλιοπούλου: http://www.e-lyliko.gr/htmls/istoria/gr_piges/fikeim8.aspx
3. Αποσπάσματα από το πολεμικό ημερολόγιο του δεκανέα Κωνσταντίνου Λινάρδου: <http://www.istorikathemata.com/>

Αλίκη Ζάχου

Από το ημερολόγιο ενός στρατιώτη των Βαλκανικών πολέμων

Νέα Σύμωρη
2016

Αποσπάσματα

Η εντολή για επιστράτευση έφτασε πρωί. Καθόμουν στο σαλόνι και διάβαζα την εφημερίδα μου με την γυναίκα μου την Κατερίνα. Ξαφνικά κάποιος χτύπησε την πόρτα. Η Κατερίνα έσπυσε να ανοίξει. Ήταν ένας απεσταλμένος του στρατού, ο οποίος ζήτηγε άμεση επιστράτευση για πιθανότητα πολέμου. Τρόμος με έζωσε. Ήμουν νέος, είκοσι πέντε χρονών. Είχα παντρευτεί πριν ένα χρόνο περίπου τον έρωτα της ζωής μου, η γυναίκα μου ήταν ήδη έγκυος στο πρώτο μας παιδί, η αδερφή μου ήταν παντρεμένη με τον καλύτερό μου φίλο, ήμουν σε πολύ καλή οικονομική κατάσταση χάρη στην επιχείρηση του πατέρα μου την οποία θα αναλάμβανα όταν θα έφευγε από τη ζωή και είχα μόλις τελειώσει τη Νομική Σχολή Αθηνών. Η ζωή μου δεν θα μπορούσε να είναι καλύτερη. Και έπρεπε να πάω στον πόλεμο. Εκεί ήταν που στράβωνε το πράγμα. Θα μπορούσα να πεθάνω. Να μην ξανάβλεπα την οικογένειά μου ποτέ ξανά, ούτε το αγέννητο παιδί μου. Παρόλα αυτά, επιστρατεύτηκα. Και πήγα στον πόλεμο.

Ήταν καλό το κλίμα και κανείς δεν ήταν σίγουρος αν θα γινόταν όντως πόλεμος, κάτι που μας έδινε ελπίδα. Τυχαίως, ήμουν στον ίδιο λόχο με τον Νικόλα, τον γαμπρό μου και καλύτερό μου φίλο από τα παιδικά μας χρόνια έως και τώρα. Ο ίδιος είχε διαφορετική άποψη περί του πολέμου. Πίστευε ότι θα έφερνε μεγάλη δόξα, ότι οι νίκες μας θα έμεναν στην ιστορία και οι απόγονοί μας θα μας θαύμαζαν. Η Ελλάδα θα μεγάλωνε, οι αλύτρωτες περιοχές θα γίνονταν πλέον ελληνικές. Η Μεγάλη Ιδέα με την οποία μεγαλώσαμε θα γινόταν πραγματικότητα! Ιδανικά ζωντανά που μας κατέκλυζαν. Ο Νικόλας μόνο αυτό σκεφτόταν. Δεν πίστευε ότι θα πέθαινε. Πολύ αισιόδοξος κατά την γνώμη μου, την οποία βέβαια κράτησα για τον εαυτό μου. Ο Νικόλας ήταν αρκετά οξύθυμος θα έλεγα.

[...]

Με την εντολή επιτεθήκαμε. Στην αρχή φοβόμουν, όμως σύντομα ο φόβος εξαφανίστηκε. Με συνεπήρε η μάχη, κι ενώ στην αρχή μέτραγα με τρόμο όσους σκότωνα, σύντομα έχασα το μέτρημα. Η βοή της μάχης, οι φωνές, ο θόρυβος, όλα αυτά με προέτρεπαν, μου έδιναν κίνητρο να συνεχίσω. Έχασα κάθε σκέψη, το μυαλό μου επικεντρωμένο σε ένα πράγμα: επιβίωση. Μέχρι το τέλος της μέρας η μάχη είχε λήξει με νίκη. Ο ενθουσιασμός ήταν τόσο μεγάλος που ξεχασα ότι πριν λίγο αφαιρούσα την ζωή ανθρώπων. Δεν ήταν όμως η ώρα για τέτοιες σκέψεις. Αισθανόμουν ανίκητος. Ο Νικόλας με πλησίασε με ενθουσιασμό, με αγκάλιασε σφιχτά γελώντας. Γέλασα κι εγώ. Ήμουν ζωντανός. Και τότε συνειδητοποίησα ότι δεν γιορτάζαμε μόνο την νίκη, αλλά και το γεγονός ότι θα βλέπαμε ακόμα μία ανατολή του ήλιου.

Εκείνο το βράδυ, όταν ο ενθουσιασμός μου εξανεμίστηκε, έκλαψα. Έκλαψα για τις ζωές που αφαίρεσα, για τον ενθουσιασμό μου κατά διάρκεια της μάχης. Τέρας ήμουν; Αισθανόμουν μόνος. Μου έλειπε η οικογένειά μου, μου έλειπε η ζωή μου. Το γεγονός ότι ήταν ακόμα η πρώτη μέρα κι αισθανόμουν έτσι έκανε τα δάκρυα να τρέξουν ακόμα πιο άφθονα. Άκουσα κι άλλους νεαρούς στρατιώτες να κλαίνε, κι αισθάνθηκα λιγότερο μόνος. Αισθάνθηκα ότι δεν ήμουν μόνο εγώ που ήθελα τη ζωή του πίσω από τώρα. Με αυτή την καθησυχαστική σκέψη, με πήρε ο ύπνος. Εξάλλου, μας περίμενε κι άλλη μάχη. Έπρεπε να ήμουν ξεκούραστος.

[...]

Τις επόμενες μέρες έμαθα ότι για να κρατήσεις την ανθρωπιά σου σε τόσο άγριες και άθλιες συνθήκες ήταν δύσκολο. Δεν υπήρχε αρκετό φαγητό για το μέγεθος του στρατού, το κρύο στα μέσα του χειμώνα σου περόνιαζε τα κόκκαλα και βρεγμένοι όπως ήμασταν αισθανόμασταν τον θάνατο να πλησιάζει από πίσω μας. Ένωθα το βλέμμα του καρφωμένο στην πλάτη μου, μα κάθε φορά που γύρναγα να κοιτάξω, δεν έβλεπα κανένα. Παρόλο που δεν περιμένα να βρω μια ψηλή μορφή με κουκούλα και δρεπάνι να караδοκεί, η αίσθηση ήταν πάντα εκεί. Αισθανόμουν πως είχα τρελαθεί. Ο θάνατος αποφάσισε να πάρει μερικούς, το κρύο και οι ασθένειες το πάτημα που έψαχνε ο θεριστής. Όχι εμένα όμως. Υπήρχαν στιγμές τόσο μεγάλης απελπισίας, που θέλησα να πάω στον τάφο μου. Εκεί ούτε κρύο θα είχε ούτε πείνα. Μα έβρισκα πάντα το κουράγιο και ζούσα άλλη μια μέρα περιμένοντας.

[...]

Μετά από τσους μήνες ταλαιπωρίας, επιτέλους η πόλη ήταν δική μας. Οι Τούρκοι την εγκαταλείψανε κι εμείς κάναμε την είσοδο μας σαν νικητές παρά την εμφάνισή μας. Οι ντόπιοι πανηγύριζαν. Μετά από τόσα χρόνια σκλαβιά, ήταν ελεύθεροι. Τα δάκρυα ευτυχίας τους και οι πανηγυρισμοί ήταν αρκετά για να με κάνουν να χαμογελάσω, κάτι που είχα ξεχάσει να κάνω από τότε που πήγα στον πόλεμο. Βαδίζαμε προς το κέντρο της πόλης, όπου ήταν η πλατεία των στρατώνων. Σύντομα όμως το χαμόγελό μου σβήστηκε όταν είδα τους Τούρκους αιχμάλωτους, άντρες γυναίκες και παιδιά. Η εμφάνισή τους ήταν τόσο άθλια και ήταν τόσο τραγικό να βλέπεις ανθρώπους σε τέτοια κατάσταση. [...] Ευτυχώς δεν κακοποιήθηκαν πολύ. Οδηγήθηκαν στη λίμνη να πιούν νερό και το θέαμα ήταν τόσο τραγικό, έτσι όπως έπιναν σαν τα ζώα. Άλλη μια απόδειξη για τη φρίκη του πολέμου. Αναστενάζοντας, γύρισα την πλάτη μου σε αυτό το τραγικό θέαμα και πήγα να βρω κάτι να πιώ. Ήθελα να πιώ για να ξεχάσω τη φρίκη. Ήθελα να ξεχαστώ, έστω για λίγο. Βρήκα δυο άλλους στρατιώτες που ήθελαν το ίδιο με μένα κι όλοι μαζί πήγαμε και μεθύσαμε. Και ξεχάσαμε.

[...]

Άφησα έναν λυγμό αγκαλιάζοντάς τον σφιχτά. Έκλεισα τα μάτια του με τα δάχτυλά μου και σηκώθηκα. Γύρισα την πλάτη μου στον νεκρό μου φίλο και κατευθύνθηκα προς τους υπόλοιπους ζωντανούς. Σκούπισα τα δάκρυά μου. Είχαμε πόλεμο. Πρέπει να είμαι με τους ζωντανούς. Θα θρηνησω όταν τελειώσει η μάχη. Εκεί ανήκω για τώρα. Λυπάμαι Νικόλα...

[...]

Η ανάμνηση μου έδεσε το στομάχι κόμπο. Αναστενάξα και σαν να το θυμήθηκε ξαφνικά, η Κατερίνα μου έδωσε το μωρό να το κρατήσω.

-Είναι κορίτσι. Απόλυτα υγιές. Έχει τα μάτια σου, είτε χαμογελώντας. Το μωρό με κοιτάζε με τα πράσινα μάτια του με περιέργεια.

-Δεν την έχουμε βαφτίσει ακόμα. Ήθελα να ξέρω πως θες να την πούμε. Εγώ έχω σκεφτεί διάφορα, αλλά ξέρεις πόσο αναποφάσιστη είμαι. Διάλεξε εσύ.

Χαμογελώντας ακόμα, της είπα:

-Τι θα έλεγες για Ειρήνη;

Η Κατερίνα ήρθε και με αγκάλιασε.

-Είναι υπέροχο όνομα. Σ' αγαπώ.

-Κι εγώ, της είπα απλά.

Η Ειρήνη χαμογέλασε σα να κατάλαβε. Όλα ήταν καλά. Κρατώντας την Ειρήνη ανάμεσά μας, ξεκινήσαμε για το σπίτι, ο ήλιος πίσω μας.